

О.М. БОЙЦОВА

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЇЇ АНАЛІЗ ДЛЯ ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті аналізується структура поняття „інформаційна компетентність” майбутніх фахівців для деяких аспектів професійної підготовки.

Ключові слова: інформаційна компетентність, професійна підготовка, професійно-інформаційна компонента.

Постановка проблеми. Сучасна наука стверджує, що теперішній, новітній етап цивілізації в історичному розвитку людства характеризується як час стрімкого формування інформаційного суспільства, основним стратегічним ресурсом якого є інформація. Тому велика увага з боку нашої держави приділяється інформатизації України взагалі, та її невід’ємної складової – сучасній освіті зокрема, що зазначено в Законі України „Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки”. Саме система освіти покликана розв’язати проблему підготовки людини до життєдіяльності в умовах інформаційного світу, надати необхідні знання про нове інформаційне середовище, формувати інформаційну культуру й новий інформаційний світогляд [7]. Пріоритетним завданням професійної освіти є підготовка фахівців до успішного використання новітніх технологій, тобто формування у них інформаційної компетентності.

Різні аспекти проблематики формування інформаційної компетентності досліджуються в працях вітчизняних та закордонних науковців, зокрема: питання підвищення якості вищої освіти (А. Алексюк, В. Андрущенко, Я. Болюбаш, В. Кремень); психологічно-педагогічні, організаційні, технічні, теоретичні і практичні аспекти використання інформаційних технологій (М. Жалдак, В. Кухаренко, М. Моїсєєва, Н. Морзе, В. Олійник, Є. Полат, В. Солдаткін, С. Ющик); питання професійної підготовки (В. Бобров, Ф. Веселков, Ю. Голубєв, В. Дюков, С. Комар, Н. Кулебякіна, А. Солов’єнко, В. Стасюк, І. Шаповал); проблеми формування інформаційної культури та компетентності фахівців (Н. Баловсяк, О. Барановська, В. Биков, М. Головань, Т. Сіткар, Ю. Туранов) [3; 5; 6; 8].

На зміну традиційній „знанняєвій” парадигмі професійної підготовки фахівців приходять компетентнісний підхід, основу якого складає сукупність фахових компетентностей. Однією з найважливіших компетентностей можна вважати інформаційну.

Мета статті: аналіз структури поняття інформаційної компетентності майбутніх фахівців.

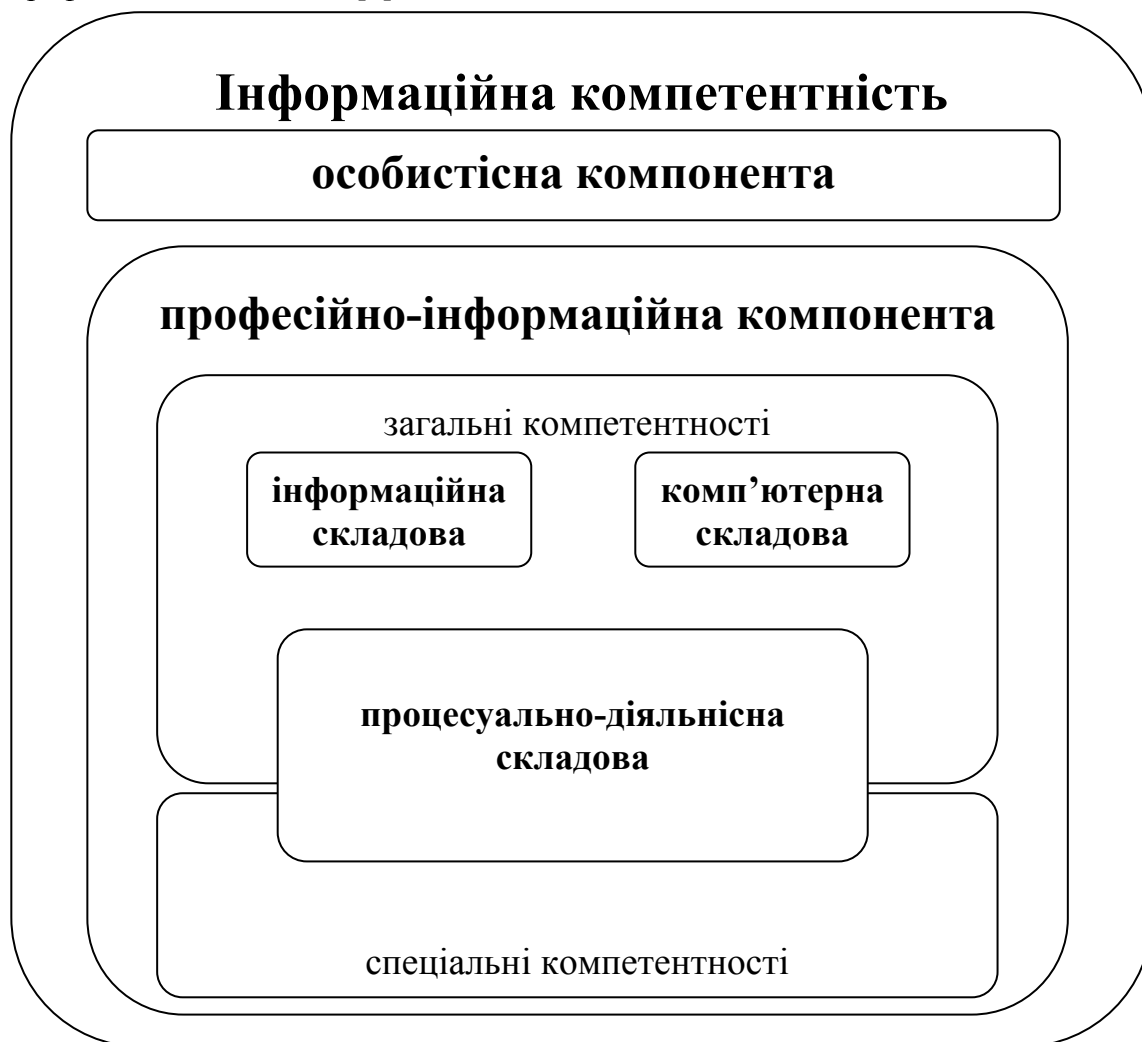
Виклад основного матеріалу. Одним з головних інструментів поліпшення якості професійної освіти науковці вважають компетентнісний підхід. У педагогічній літературі зустрічаються поняття „компетенція”, „компетентність”, „компетентний”. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови надаються такі трактування цих понять:

- компетенція – добра обізнаність з чого-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи чи особи;
- компетентний – який має достатні знання в якій-небудь галузі, який з чим-небудь добре обізнаний, тямущий;
- компетентність – властивість, від „компетентний”; поінформованість, обізнаність, авторитетність [2].

Під поняттям „компетентнісний підхід” розуміється спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових і предметних компетентностей особистості.

Однією з ключових компетентностей, яка виникла під впливом новітніх інформаційних технологій, на думку вітчизняних та зарубіжних учених, є інформаційна компетентність. Під поняттям „інформаційна компетентність” розуміють здатність особистості орієнтуватися в

потоці інформації та критично осмислювати її, вміння працювати з різними видами інформації, на основі здобутих знань розв'язувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з життям у сучасному високотехнологічному інформаційному суспільстві та з професійною діяльністю [4].

У науковій літературі розглядають різні варіанти класифікацій видів інформаційної компетентності, які виявляють її структурність, багатогранність, відображають зв'язок із різними галузями науки.

Аналізуючи роботи А. Хуторського, можна зробити висновок, що у структурі інформаційної компетентності виокремлюють об'єктивну (професійно-інформаційну) та суб'єктивну (особистісну) компоненти. Об'єктивна компонента включає вимоги, які висуваються соціумом до професійної діяльності фахівця. Суб'єктивна компонента доповнює його інформаційну компетентність особистісними якостями, що показують здатність фахівця до успішного виконання професійної діяльності [10].

Особистісна компонента з одного боку відображає здатність фахівця взаємодіяти з іншими людьми за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, з іншого – здатність до рефлексії, самоусвідомлення, саморозвитку тих якостей, які призводять до вдосконалення власних професійних знань, вмінь та навичок, що стосуються використання інформаційних та комп'ютерних технологій в професійній діяльності.

За дослідженнями Н. Баловсяк, до складу професійно-інформаційної компоненти інформаційної компетентності входять три складові [1, 227–256]:

- 1) інформаційна складова, яка визначає здатність ефективної роботи з інформацією у різних формах їх представлення;

- 2) комп'ютерна (комп'ютерно-технологічна) складова, що визначає уміння та навички щодо роботи з сучасною комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням;
- 3) процесуально-діяльнісна складова, яка визначає здатність застосовувати сучасні засоби інформаційно-комп'ютерних технологій до роботи з інформаційними ресурсами та розв'язування різноманітних задач.

Компетентності, що входять до складу інформаційної та комп'ютерної складових інформаційної компетентності, є обов'язковими для будь-якого фахівця незалежно від сфери його діяльності. За різними педагогічними джерелами ці компетентності мають назву загальних або інваріантних.

До складу ж процесуально-діяльнісної складової входять компетентності, які визначають здатність майбутнього фахівця щодо застосування інформаційно-комп'ютерних технологій при розв'язуванні як загальних задач (загальні), так і задач, що виникають у професійній діяльності фахівця (спеціальні або варіантні). Для визначення спеціальних компетентностей потрібно визначити перелік задач, які майбутній фахівець повинен вміти розв'язувати у процесі професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, інформаційну компетентність можна представити у вигляді двох компонент – особистісної та професійно-інформаційної. Друга, в свою чергу, складається з інформаційної, комп'ютерної та процесуально-діяльнісної складової. Інформаційна та комп'ютерна складова визначає загальні компетенції майбутнього фахівця. Процесуально-діяльнісна складова вміщує загальні і спеціальні компетенції, останні визначаються змістом та напрямом професійної діяльності фахівця та стосуються розв'язування професійно-орієнтованих задач сучасними засобами комп'ютерної техніки.

Література:

1. Баловсяк Н. В. Формування інформаційної компетентності майбутнього економіста в процесі професійної підготовки: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – К., 2006. – 334 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. – К., Ірпінь : Перун, 2001. – С. 445.
3. Жалдак М.І., Морзе Н.В., Олійник А.Г., Рамський В.С. Вплив нової інформаційної технології на зміст освіти // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі: зб. наук. праць. – К. : Знання, 1991. – С. 33– 38.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : „К.І.С.”, 2004. – 112 с.
5. Олексів Н.А., Герасимчук О.О. Формування професійної компетентності інженерів-педагогів засобами Інтернет-технологій / Освітні вимірювання в інформаційному суспільстві: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – К. : НПУ, 2010. – 135 с.
6. Пометун О.І., Пироженко Л.В.. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. /За ред. О.І. Пометун. – К., 2004. – 192с.
7. Постанова Кабінету Міністрів від 7 грудня 2005 року № 1153 Про затвердження програми „Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006 – 2010 роки.
8. Тулашвілі Ю.Й. Формування інформаційно-технологічної компетенції інженерів-педагогів, як передумова інформатизації системи професійної освіти / Освітні вимірювання в інформаційному суспільстві: Матеріали між нар. наук.-практ. конф. – К. : НПУ, 2010. – 135 с.
9. Хуторський А. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.

Надійшла до редколегії 18. 02.2011

Бойцова Е.Н. Структура информационной компетентности и ее анализ для процесса профессиональной подготовки

В статье анализируется структура понятия „информационная компетентность” будущих специалистов для некоторых аспектов профессиональной подготовки.

Ключевые слова: *информационная компетентность, профессиональная подготовка, профессионально-информационная компонента.*

Boytsova E.N. Structure of informative competence and its analysis for the process of professional preparation

In article the structure of notion is analysed „informative competence” of future specialists for some aspects of professional preparation.

Key words: *informative competence, professional preparation, professional-informative component.*